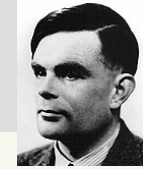

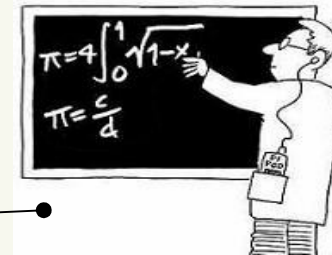
Pojęcie uniwersalnej maszyny Turinga

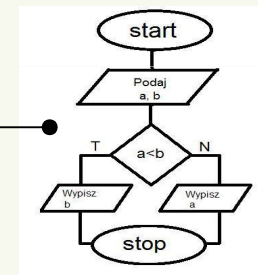
Kim był Alan *TURING* ?

- *matematyk*

- *prekursor informatyki*

- *filozof umysłu*

KALENDARIUM (1912 – 1954)

1931 do 1939 – studiuje, a następnie pracuje w King's College w Cambridge.

1936 – publikuje swoją najważniejszą pracę „*On Computable Numbers...*”. Wprowadza w niej podział na liczby obliczalne i nieobliczalne, oraz ideę *abstrakcyjnej maszyny*, która uściśla w sposób ostateczny pojęcie algorytmu, a dziś stanowi najprostszy model komputera cyfrowego.

1939 do 1945 – pracuje jako kryptolog w służbie wywiadu brytyjskiego; konstruuje specjalne maszyny deszyfrujące (tzw. *bomby Turinga*), które pozwalają rozszyfrowywać tajne depesze niemieckie kodowane za pomocą maszyny *Enigma*.

1946 do 1950 – uczestniczy w pracach nad skonstruowaniem pierwszego angielskiego komputera cyfrowego.

1950 – publikuje artykuł „*Computing Machinery and Intelligence*”, w którym formułuje swoje filozoficzne poglądy n.t. możliwości zaistnienia sztucznej inteligencji.

1954 – popełnia samobójstwo; jest to dramatyczna reakcja na publiczne szykany wobec jego orientacji homoseksualnej.

*Co łączy maszyny Turinga z
komputerami cyfrowymi?*

*Dlaczego MT jest obiektem/bytem
abstrakcyjnym?*

Czym jest MASZYNA TURINGA?

- ✓ Jest to abstrakcyjny (matematyczny) automat precyzujący pojęcie **algorytmu**, czyli procedury mechanicznej, realizowanej przez zaprogramowany mechanizm o **stanach dyskretnych**.
- ✓ Mówiąc inaczej, jest to matematyczny **model komputera cyfrowego**.
Konkretna MT jest równoważna obliczeniowo komputerowi cyfrowemu realizującemu konkretny program.
Uniwersalna MT jest równoważna komputerowi z minimalnym oprogramowaniem, pozwalającym realizować różne programy.

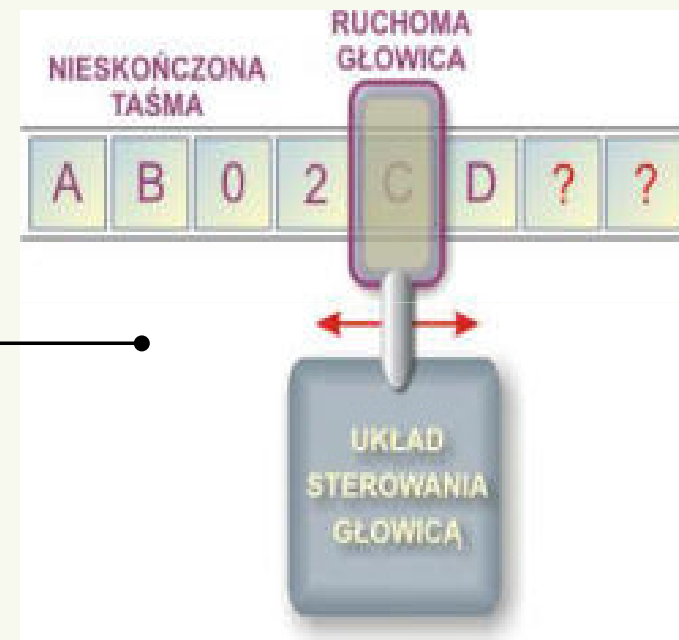

Jak jest „zbudowana” maszyna Turinga?

Jak jest „zbudowana” maszyna Turinga?

- Maszyna Turinga składa się z:
  - (1) nieskończonej, podzielonej na odrębne komórki, **taśmy**.
  - (2) **głowicy** do odczytu-zapisu danych,
  - (3) **rejestr**u stanów,
  - (4) **tablicy** przejść między stanami.

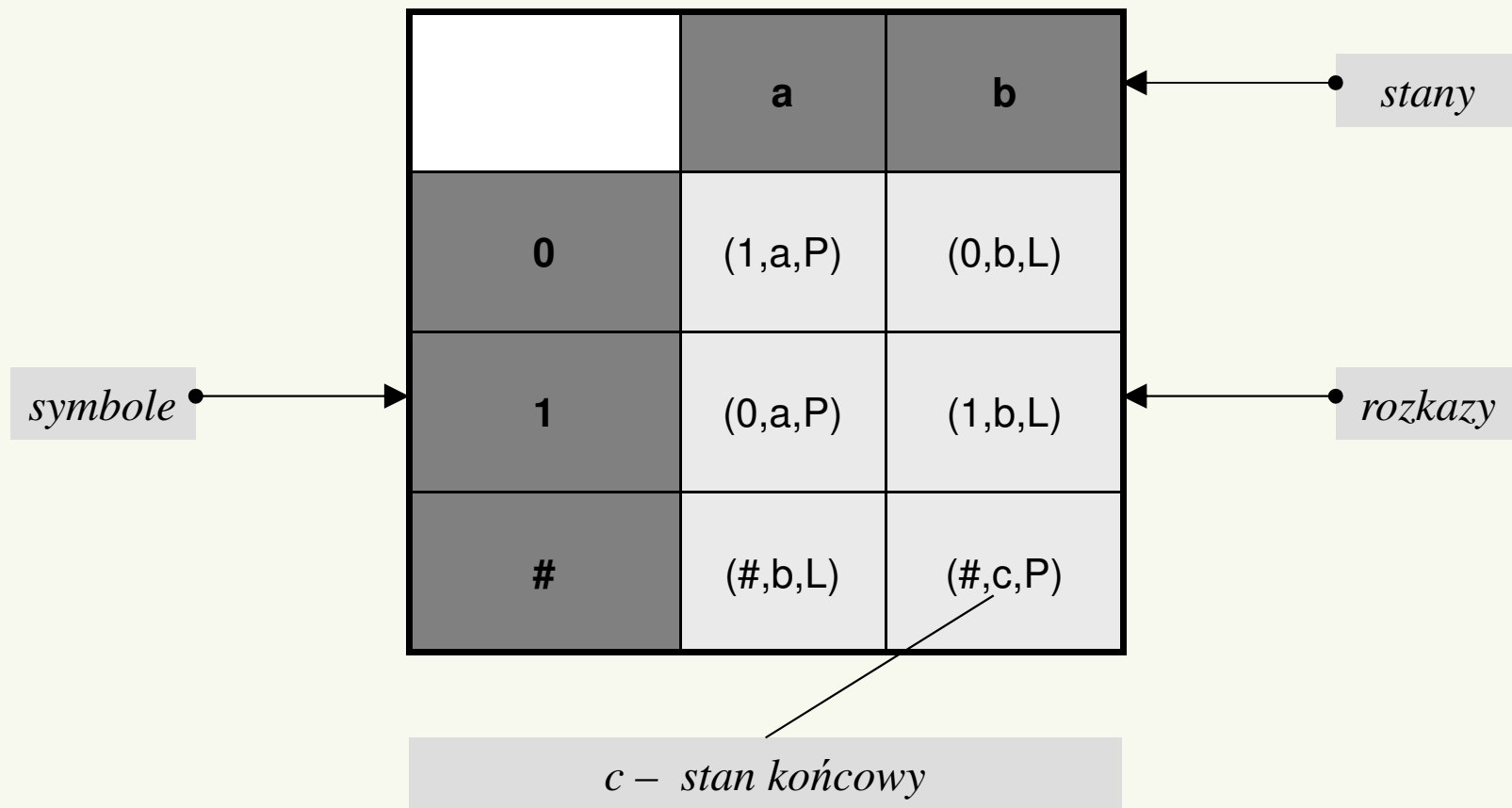
Automat ten działa na podstawie programu zawartego w tablicy (4).

*Jak wygląda program
maszyny Turinga?*

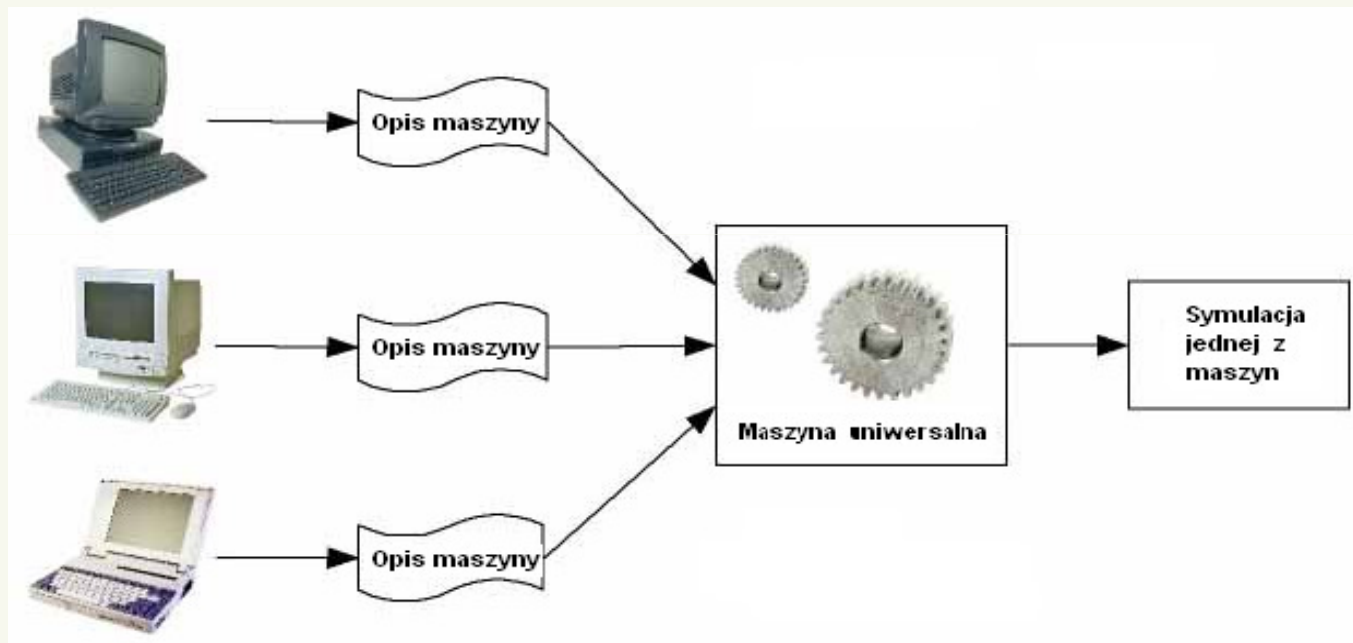
Jak wygląda program maszyny Turinga?

Czym jest uniwersalna maszyna Turinga?

Czym jest uniwersalna maszyna Turinga?

- UMT jest specjalną maszyną Turinga, której program ma za zadanie **symulować** działanie dowolnej, konkretnej MT.

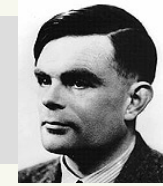

- Wykazano, że UMT może wykonać dowolnie złożony program dla dowolnie zaawansowanej technicznie **maszyny cyfrowej**.

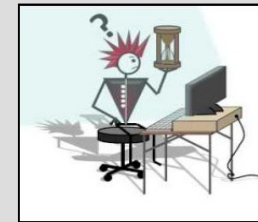
Czy maszyny Turinga (komputery cyfrowe) mają jakieś obliczeniowe ograniczenia?

Czy istnieją problemy za ich pomocą nierozwiązywalne?

Zaskakujący wynik Turinga

- ▶ Istnieją **liczby**, których **nie można obliczyć**.
(*algorytmicznie, za pomocą MT*)
- ▶ Istnieją **problemy** (ściśle zdefiniowane),
których **nie można rozwiązać**.
(*algorytmicznie, za pomocą MT*)

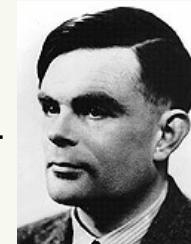
Turingowski problem stopu

Problem stopu (maszyny Turinga)

✓ Dla dowolnej maszyny MT_i i jej dowolnych danych wejściowych D_j

odpowiedz jednoznacznie,

czy MT_i zatrzyma się dla danych D_j
tj. zakończy przetwarzanie danych D_j ?

Mniej technicznie:

Czy istnieje taki uniwersalny algorytm, który analizując zapis każdego innego algorytmu oraz dowolnych jego danych,

rozstrzygnie jednoznacznie

czy analizowany algorytm zakończy przetwarzanie swoich danych, czy też będzie je przetwarzał w nieskończoność?

Inne pr. nieobliczalne zasadniczo

Czy dane równanie *diofantyczne*, z dowolną liczbą niewiadomych i całkowitymi współczynnikami, ma choć jedno rozwiązanie w zbiorze liczb całkowitych?

• $x^2 + 2y^3 - 4y^2 + z^4 = 0$

Czy dane dwa języki sztuczne, z określonymi regułami budowania słów, pozwalają zbudować, zgodnie ze swoimi regułami, to samo (dane z góry i dowolne) *słowo*?

• *abbbcaabbbababc*

Czy problemy nierozstrzygalne są nierozstrzygalne W OGÓLE?

Teza Churcha-Turinga

- Każdy problem, dla którego istnieje efektywny algorytm rozwiązania, można rozwiązać za pomocą maszyn Turinga.

(*maszyna Turinga dostatecznie dobrze opisuje pojęcia algorytmu i algorytmizowalności*)

Czy istnieją jednak maszyny alternatywne?

- neurokomutery
- komputery kwantowe (... ? ...)
- maszyny analogowe

